

TERESA JUVÉ

Morts al peu del Reial Alcàsser

De com Jaume Plagumà,
Portantveus del Rei a Catalunya,
ha de resoldre un cas enrevessat
al Madrid de Felip II

Meteorα

Teresa Juvé

Morts al peu del Reial Alcàsser

De com Jaume Plagumà,
Portantveus del Rei a Catalunya,
ha de resoldre un cas enrevessat
al Madrid de Felip II

Editorial
Meteorα

Morts al peu del Reial Alcàsser

© Teresa Juvé, 2022

Reservats tots els drets d'edició per
© Editorial Meteora SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a
08013 Barcelona
Tel. 93 265 56 54
www.editorialmeteora.cat

i
© Fundació Josep Pallach
Bruguerol, 12
17200 Palafrugell
Tel. 972 011 052
www.fundaciopallach.cat

Primera edició: febrer de 2022

ISBN: 978-84-122930-7-4

Dip. Leg.: B.1470-2022

Disseny de la coberta: © Eduard Serra

Imatge de la coberta:

Reial Alcàsser de Madrid © Historical Images / Alamy Stock Photo

Imprès a DC Plus, Sant Andreu de la Barca

Amb el suport de la

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA, SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC, INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

MORTS AL PEU DEL REIAL ALCÀSSER

Glossari

Consell d'Índies: Creat formalment per Carles I el 1524, tenia poder absolut sobre tot el que es feia als territoris americans conquerits per la corona espanyola: poblaments, comerç, relació amb els pobles indígenes, nomenament dels virreis, revisió de la correspondència que arribava d'Amèrica, autorització dels llibres que s'hi distribuïen, autorització del flux de passatgers que hi anaven o en venien, etc. En l'època d'aquesta novel·la, el president del Consell d'Índies era Hernando de Vega y Fonseca. El Consell va perdurar fins al primer terç del segle XIX.

Portantveus: (també *governador general*): Oficial reial que vigilava l'actuació dels veguers. Havia de recórrer el Principat segons les constitucions de les Corts Catalanes i no podia residir en la mateixa vegueria més de quatre mesos l'any. Tenia cort pròpia —amb jutge assessor, alguatir, escrivà i porter (missatger)— i exercia la justícia civil i criminal. Era un càrrec de durada indeterminada i no tenia

autoritat en territoris de jurisdicció baronial o religiosa, o fora de Catalunya.

Reial Alcàsser de Madrid: Va ser el palau de la monarquia hispànica fins al 1734 i ocupava el mateix emplaçament que l'actual Palau d'Orient. Va ser residència dels monarques espanyols a partir de 1561, quan Felip II va declarar Madrid capital del regne. Originàriament (s. IX), va ser una fortalesa musulmana i d'aquest fet se'n deriva el nom.

• •

CAPÍTOL PRIMER

DURANT EL QUAL ES FA CAMÍ, ES DANSA,
ES PARLA I PLAGUMÀ FA CONEIXENÇA
AMB ALGUN PERSONATGE DE LA CORT

1

Jaume Plagumà, a Catalunya portantveus del rei, obrí els ulls. La cambra —estreta i de sostre en pendent, una cambra de mansarda i prou— li era estranya, el llit li era estrany també. No se'n va sorprendre malgrat tot, malgrat que la primera i efímera impressió que tots esperem en obrir els ulls és de trobar-nos al llit que, temps enrere i enrere, ens ha conegut infants. No, no se'n va sorprendre; Jaume Plagumà, a Catalunya portantveus del rei, a les cambres estranyes i als llits estranys, ja hi estava acostumat.

El que el va sorprendre va ser el blau profund del cel que s'en-devinava més enllà dels vidres entelats d'aigua de la lluernà. Un cel sense destorbs de boires, un cel de muntanya. Tanmateix, es digué, ja feia temps que, durant el dia, el cotxe tornava a córrer per terreny pla.

No es va adonar, així, tot d'un plegat, de la incongruència d'un comentari que a nosaltres, admiradors de la claredat del seu pensament, ens fa quedar malament, que ens obliga a admetre que, acostumat o no als allotjaments estranys, els primers moments del despertar d'un home, sigui qui sigui, estan plens de torbació i són poc clars. Amb tot, bé cal reconèixer que amb el nombre de muntanyes i de serres que havien hagut de pujar i baixar i tornar a pujar n'hi havia per desconcertar l'home més savi en qüestions de geografia. I tot això durava des de feia dies i dies, ja no en sabia quants; d'ençà que havien sortit de Barcelona, ell amb el seu criat i Pere Joanola, amic d'infantesa i, en temps normal, jutge assessor de la seva cort.

En temps normal, diem, perquè aquesta vegada no era un viatge de temps normal. No era un d'aquells que et porten allà on el deure et comanda d'anar, a sola fi de veure si les coses segueixen el bon camí, si no es fan injustícies, si no hi ha extralimitacions, si ningú no abusa de la seva privilegiada posició. No. Aquell era un viatge d'esbarjo, un viatge lliurement decidit. Un viatge de plaer, podríem dir.

Plagumà va seure al llit completament desvetllat i va esguardar al seu voltant. La cambra era rònega, no hi havia d'altres qualificatius possibles. Un llit, una tauleta amb un rentamans i un gerro d'aigua, una gibrelleta al peu del llit i para de comptar. Ben era veritat que l'hostaler s'havia desfet en excuses i perdons.

—Tenim la casa plena de viatgers que van a la Cort i d'estudiants que són hostes estables, ja que estudien a la nostra gloriosa Universitat, senyories. Si les vostres senyories es dignen a acceptar...

No van tenir altre remei que dignar-se a acceptar, de la mateixa manera que, quan encara eren lluny d'Alcalá, no havien tingut altre remei que renunciar a arribar a Madrid aquella mateixa nit. Massa hores en cotxe, massa cansament; i sobretot hi havia el fet que un hom no pot presentar-se a casa de ningú a les tantes de la

matinada, per més que aquest ningú us hagi pregat de venir amb les fórmules més amicals i exquisides.

—Si ho hagués sabut... —es va dir Plagumà gairebé amb recança, mentre se li obria la boca amb un gran badall.

És clar que no podia saber-ho. Ell prou coneixia els viatges en cotxe que duren més d'un dia i més de dos; Catalunya, al cap i a la fi, no és tan petita, gràcies a Déu, i de muntanyes que s'oposen al teu pas n'hi ha per vendre. Però de viatges llargs, que duren dies i dies, ell no en coneixia més que els que es fan per mar. I viatjar en vaixell, amics meus, on et pots moure, on pots anar d'aquí cap allà, on gaudeixes de l'aire fresc que t'acaricia el front i de la flaire que es desprèn del moviment de l'onatge mentre pots albires al lluny el borrós traçat d'una costa, no és el mateix que el confinament del cotxe, amb el seu sotragueig que t'indisposa i t'adorm i et treu tot desig d'esguardar per l'escletxa que deixa la cortina de la finestrella, per elegantment disposada que estigui.

—No ho podies refusar, Plagumà —decidí, mentre treia les cames dels llençols i s'asseia a la vora del llit.

No podia refusar-s'hi, és clar que no. La invitació del comte d'Almenar havia arribat en uns moments de tranquil·litat on ell podia disposar, sense inquietud ni neguit de cap mena, d'unes setmanes de lleure que bé prou mereixia.

D'altra banda, l'honor que li feia el comte val a dir que no el podia desdenyar.

«*Querido amigo...*», deia la carta.

Benvolgut amic, li deia el comte, i ell s'ho repetia ara amb certa desgana. Benvolgut amic, li deia. I seguia la commoguda expressió d'agraïment per la intervenció del portantveus durant la seva curta estada a Barcelona, on havia acompanyat el virrei per a un virregnat no menys curt. Una intervenció que l'havia salvat del des-honor i de la mort, li havia dit i tornat a dir mantes i mantes vegades aquell home, al qual, cosa estranya, malgrat el seu alt llinatge no li sabia gens de greu de reconèixer els seus deutes.

—No em deu res, el comte —deia ara Plagumà en veu alta, mentre considerava amb disgust la parquedat dels atuells de la petita cambra—. Vaig fer el que havia de fer, i igual ho hauria fet per qual-sevol altre.

Era veritat; no obstant això, el comte li havia demanat que li fes l'honor d'ésser el padrí de noces de la seva única filla, i ell ho havia acceptat amb molt de plaer. Sense aquell llarg i penós viatge...

—I si només fos això! —es deia, tot fent errar la mirada sense fixar-la enlloc—. Però encara ens queda el retorn.

Encara els en quedava el retorn, i encara els en quedaven moltes altres coses que Jaume Plagumà, a Catalunya portantveus del rei, en aquell moment precis no podia ni sospitar.

Fou així que, entre mandroses despertades i desdejunis cançoners, eren les onze ben tocades d'aquell matí de primavera, que en aquelles contrades semblava que no es decidia a arrencar el vol, quan sortien de la vila universitària d'Alcalá en direcció a Madrid. El dia era lípid, banyat d'un sol que us feia les ombres nítides, com dibuixades per la mà d'un mestre del clarobscur, i el camí, faedor. Plana enllà, la serra de Guadarrama semblava caminar ensem amb el cotxe, sempre present, sempre blanca de neu, sense una ombra, gairebé sense relleus.

—Deixa'm esguardar aquesta bellesa —murmurà Plagumà.

Va descórrer l'enfadosa cortineta enrivetada de borles, però no en va tenir prou; va tustar al sostre del cotxe i el cotxe es va aturar. En un tres i no res, el seu criat saltava del pescant i obria la portella del vehicle.

—Que us passa res, excel·lència? —demanava tot alarmat.

No, bon Simó, a l'excel·lència no li passava res. Si ho permeteu, bon Simó, l'excel·lència —sense haver de sospitar, com soleu, que està a punt de morir— sols volia baixar del cotxe per admirar el paisatge.

No li ho va dir d'aquesta manera abrupta, encara que ho pensés; Simó no s'ho mereixia, malgrat l'obstinació amb què tractava

d'excel·lència un home que el criat havia conegut infant en bolquers, i del qual havia amagat més d'una entremaliadura als ulls i a la coneixença de la severa, de la rígida àvia paterna, veritable cap de família dels Plagumà.

—Només vull estirar les cames i fer-me una idea del país, Simó —va respondre amb afabilitat.

Així ho va dir, i així va ser com va baixar del cotxe seguit per l'amic Joanola. Durant una estona va estar esguardant la plana solitària que es recolzava als peus de la serra. Un fil de fum que s'alçava aquí i allà cap al cel serè anunciava l'existència d'algun poble, menut, quasi invisible. Més enllà, molt més enllà, devia trobar-s'hi El Escorial, la residència reial que s'havia fet construir no feia gaire Sa Majestat Felip Segon, que Déu guard.

Així ho va dir i així ho va fer, i va ser així, també, que arribaven a Madrid quan ja era mig escolada l'hora de dinar.

—No ens podem presentar a casa de la gent quan estan dinant, Joanola —tornà a decidir—. Hi arribarem havent dinat i el nostre amic comte d'Almenar podrà estar per nosaltres sense pertorbacions i amb tranquil·litat.

2

Havien seguit el programa punt per punt, i a les tres de la tarda sortien de Madrid per la Puerta de Moros, travessaven el menut Manzanares per la Puente Segoviana i es dirigien a la Casa de Campo, on el comte d'Almenar residia en un mansió nova, acabada de construir.

Per bé que forasters, no en van errar el camí. La casa era allà, bella i gran com un palau, amb aquell aire joiós i lliure que tenen les cases fora de la ciutat. La casa hi era, sí, però el comte d'Almenar, no, amb gran desplaer i disgust de la dama que va sortir a rebre'ls al vestíbul de l'entrada.

—Ah, senyor Plagumà! Quin greu em sap!

La comtessa d'Almenar li havia pres les mans amb un gest extraordinàriament amical i espontani. I continuava, empetitint els ulls amb tendresa:

—Quina dissort que el comte no sigui aquí per acollir-vos quan arribeu a la nostra llar! Vós, el salvador de la nostra casa! Quin contratemps, que hagin requerit la seva presència a la Cort en aquest moment precís! Si gairebé heu encreuat els camins! Ell, que tan content està i tan honorat se sent per la vostra acceptació del padrinatge de noces de la nostra estimada Isabel, i que tant hauria volgut obrir personalment de bat a bat les portes d'aquesta casa per posar-la als vostres peus! Pobre fill meu!

Perquè era la Comtessa Vídua, en efecte, la font de tanta eloqüència i de tant de sentiment. Una senyora gran, grassona, tota vestida de seda amb juvenívols colors verds que es completaven harmoniosament —un verd més clar al gipó, més fosc a la falda, encara més clar a la camisa que apareixia per damunt de l'escotat brodat de perles del gipó— i que somreia amb afalac i s'enduia amablement el nouvingut hoste de la casa cap a un llarg seient encoixinat, d'allò més actual.

Plagumà, sembla mentida, oblidava de mostrar-se tot confús per tan emotiva rebuda. Ell ja bé prou que deia allò de «senyora, no mereixo...», però sols ho deia de boca, sense pensar en el sentit de les paraules que anava pronunciant. I és que hi havia quelcom que li tenia captivada l'atenció. Quelcom que no s'adeia amb tant de carantoines i amanyacs, quelcom de paral·lel als mots, més amagat, però més real. Una lluentor freda en el fons dels ulls de la dama, freda i plena d'ansietat al mateix temps.

No s'havia equivocat. Amb prou feines eren asseguts que la comtessa esguardava furtivament al seu entorn com per assegurar-se que ningú més no entrava a la sala. Aleshores, amb aquella llibertat que es pren amb un desconegut sense importància, del qual sabeu que no heu de tornar a veure'l mai més i del judici del qual tant se us en dona, la senyora va fer un sospir i es va preparar a parlar.

—Us haig de confessar, senyor Plagumà...

Ja ho tenia, Plagumà no s'havia equivocat. Es tractava ben bé de la lliure adopció de l'orella anònima com a efímer confident de les vostres desgràcies.

Potser es va adonar, la dama, que anava massa directament al gra, perquè després d'una curta pausa va reprendre els circumloquis; un xic tenyits de misteri, aquesta vegada.

—És cert que, sense el que hauria pogut ésser un tràgic esdeveniment per a la família i que no ho va ser gràcies a vós, i el qual ens ha permès, potser sortosament, de fer-vos venir avui a la nostra casa, senyor Plagumà...

Tornem-hi amb el «senyor Plagumà». Tanmateix, hi havia quelcom de refrescant en el fet de no sentir-se tractar d'excel·lència, encara que obeís a l'alt concepte del propi llinatge que abrigava la senyora, i Plagumà somrigué.

La Comtessa Vídua en va equivocar la interpretació.

—Ja sé que un casament és una feliç circumstància que hauria d'omplir tothom d'alegria, senyor Plagumà —reprengué, no sense donar un cop d'ull inquiet a la porta de la sala—. Malauradament no l'és per a tothom, em podeu ben creure, senyor Plagumà.

Nou cop d'ull a la porta. Sens dubte, la senyora va pensar que ja n'hi havia prou de perdre el temps sense anar directament al gra, perquè es va decidir d'un cop.

—No l'és per a mi, senyor Plagumà. Si el parer de la vostra servidora fos escoltat en aquesta casa, aquest casament no es faria. Però jo, aquí, d'ençà de l'enllaç del meu fill amb la comtessa jove, no hi compto per a res.

Hi havia amargor i no poca rancúnia en la manera de dir de la senyora.

—La idea del casament de la meva néta ve d'ella, de la comtessa jove, senyor Plagumà. No podia venir de ningú més, com és natural.

Plagumà ja començava a estar amoïnats pel caire que prenién les confidències. Va fer un moviment com per alçar-se del seient

amb força excuses i compliments; no el va poder acabar, la dama el va interrompre posant-li una mà al braç. Una mà amable però ferma, una mà que demanava atenció, perquè ara venia el més important:

—I el promès, el comte de Valverdín, senyor Plagumà —continuava sense transició de cap mena—, és un jove molt com cal, molt ric i amb esperances de ser-ho encara més. Però el comte de Valverdín està embuixat. Porta amb ell la malastrugança, si ho voleu més clar. I a mi, em fa molta por, senyor Plagumà.

Ho havia dit amb la dramàtica entonació que convenia a tan greu declaració, i Plagumà en quedà esbalaït, sense saber què pensar del jove comte o de la mateixa dama.

Ja començava a decantar el pensament pel costat de la comtessa, quan ella li passava al davant per aclarir el misteri que tan abruptament havia revelat a l'orella d'un estranger.

—Dues vegades ha estat a punt de casar-se, senyor Plagumà —deia—, i dues vegades la núvia és morta el dia abans de les noces. Em fa molta por per la meva néta, senyor Plagumà. Molta por.

Se la veia realment esfereïda i commoguda, i Plagumà en fou commogut també.

No li va quedar temps, però, d'estendre's en l'enunciació de les paraules adients per conhortar un esperit atribolat; en aquell mateix moment, la porta, que tanta preocupació havia ocasionat a la Comtessa Vídua durant l'entrevista, s'obria per deixar pas a la comtessa jove i a Joanola. La senyora, amb gran sotsobre i vergonya per part seva, l'havia trobat, sol i abandonat, assegut en un banc del vestíbul sense saber què fer.

3

—No esteu cansat del viatge, amic meu? —li havia demanat el comte d'Almenar. I Plagumà havia dit que no.

No havia de tardar a penedir-se'n. Ja l'aire de conspirador del comte durant el ràpid i gairebé fugaç sopar, un sopar entre homes

que no tenia res a veure amb el familiar i cerimoniós àpat de benvinguda que Plagumà havia esperat i temut alhora, hauria hagut de donar-li l'alerta.

Però no l'hi va donar. Quan, desant polidament el tovalló damunt de la taula se n'alçava per seguir el comte en allò que ell pensava que havia de ser una conversa banal d'abans d'anar a dormir, el seu agraït amfitrió l'esguardà de dalt a baix, tot somrient:

—No cal que canvieu res al vostre abillament, Plagumà. Perquè vós no danseu, oi que no?

No va tenir necessitat de dir ni sí ni no, i encara menys de fer la pregunta estranyada que, d'una manera o altra, la cortesia li hauria obligat a disfressar, perquè ja d'algun costat de la casa arribaven els arpegis d'un llaüt que algú temprava i el plany més o menys harmònic i desconcertat d'una viola a la qual algú sotmetia al mateix tractament.

Va haver de fer el cor fort i, sense adreçar el cop d'ull resignat que hauria volgut adreçar a Joanola, que devia trobar-se en la mateixa situació que ell, seguí el comte fins al gran saló d'aparat de la mansió.

L'enllumenat era *a giorno*, com haurien dit els seus amics de la Commedia dell'Arte. Canelobres arreu, dos grans salamons encesos penjant del sostre, aplics a les parets. A l'estrada del fons, el músic del llaüt i el de la viola, i una espineta encara sense titular. Es va veure un moment com el comte corrugava les celles amb despit. Per a res, l'atribolat intèrpret traspassava la portella de l'estrada, feia un salut maldestre, s'asseia davant l'instrument i començava a colpir-ne les tecles amb ardor. Per sort, encara no hi havia ningú més dins del saló.

No havien de tardar a arribar-hi, els invitats, prou ho anunciaven les veus i els riures que se sentien a l'altre costat de la gran porta de dos batents.

—Veni, amic meu —digué el comte—. Us haig de presentar el nostre amic, i ja puc dir-ne parent, el senyor Gómez del Portal,

conseller d'Índies i oncle carnal per part de pare del meu futur gendre i hereu seu, el comte de Valverdín.

El comte de Valverdín... Un jove molt com cal, molt ric i amb esperances de ser-ne encara més, recordà Plagumà. Ja entenia d'on li venien les esperances.

Va esguardar d'esquitllentes el comte d'Almenar, que es feia obrir la porta gran per un criat. El gest de respecte que li havien inspirat les esmentades qualitats del susdit oncle encara no se li havia esborrat de la fesomia.

—*Sic transit opera mundi* —pensà Plagumà amb ironia—: Així van les coses del món.

No obstant això, havia d'admetre que la curiositat i l'interès per conèixer l'honorat personatge s'havien desvetllat fortament en ell.

Ara bé, va ser en va que el comte d'Almenar cerqués àvidament amb la mirada entremig dels invitats que omplien la gran avantsala i que les comtesses acollien gentilment: el senyor Gómez del Portal encara no havia arribat. Sí que hi havia dos o tres comtes i algun marquès amb les respectives senyores, sí que hi havia alguns cavallers i algunes dames sense títol precís que el d'Almenar honorava amb la seva amistat. Sí que hi havia, sobretot, un grup juvenívol i rialler que xerrava al voltant de la damisel·la de la casa i d'un jove del qual es podia pensar, amb raó, que n'era el promès. Però del senyor Gómez del Portal, res de res.

No va fer-se anunciar discretament fins passada una bona estona, quan els joves invitats, i els menys joves també, executaven la tercera o quarta gavota de la nit.

—Veni, Plagumà —va murmurar el comte d'Almenar a l'orella dels seus invitats, mentre se'ls enduia amb ell.

Bé s'ha de reconèixer que el personatge que esperava a l'avantsala sense fer mostra d'impaciència no corresponia en res a la idea que Plagumà se n'havia fet. L'havia imaginat alt i sec, ell era baixet i rodanxó. L'havia vist pàl·lid i de gest sever, ell era rubicund i d'ànim

rialler. Va ser tot rient que anà cap al comte d'Almenar per prendre-li la mà, i va ser tot rient que començà, sense que se'l veiés gens ni mica penedit:

—Em sabreu perdonar, amic meu.

El d'Almenar no el va deixar acabar.

—I ara, quines coses de dir! —protestà, respectuós i familiar alhora—. El que em feia por era que no vinguéssiu! Tant com us volia presentar... —Ho va fer amb la deguda cerimònia, començant per Plagumà, malgrat tot l'agraïment i l'amistat que li devia—... qui és oficial de Sa Majestat a Barcelona —completà per a més àmplia informació del visitant.

L'oncle del promès somreia amablement i estenia una mà cordial a Plagumà, mentre que el senyor de la casa prosseguia amb les presentacions.

—I aquí, el comte de Valverdín que...

No va poder acabar amb l'exposició de tots els mèrits del personatge; el senyor Gómez del Portal li n'interrompia l'enumeració tot rient.

—Prou, prou, amic meu, no induïu la gent en error! Res, de comte de Valverdín! Un servidor de vostès és fadristerne, no té dret al títol! Gómez i prou, Almenar! Gómez i prou!

Ho deia sense amargor ni recança de cap mena. Ben és veritat que, amb una petita part dels seus mereixements, qualsevol altre n'hauria quedat satisfet i content.

—Deixeu-me que us digui, Plagumà —feia el comte, tot aturant la mà que l'altre alçava per fer-lo callar—, deixeu-me que us expliqui que el senyor Gómez, com ell vol que li digui amb una modestia que l'honora, quan amb prou feines tenia vint anys, va viatjar a Índies amb el virrei Álvarez de Toledo. Allà es distingí a la batalla de Vilcabamba contra el rebel Tupac Amaru. Res menys que això, Plagumà. Per agrair-li la coratjosa actuació, el virrei l'anomenà corregidor de les ciutats que anava creant al Perú (successivament, com és natural, amic Plagumà) i acabà sent-ho de la ciutat de Potosí, on

va contribuir poderosament a organitzar la prospecció i l'explotació de les mines de plata. Després li confià l'*encomienda* de Cochabamba, que va exercir a satisfacció de tothom. Quan, estimant que es deshonorava servint sota les ordres del de Toledo, que tan greument ha traït la confiança del Rei, el senyor Gómez del Portal va demanar el seu trasllat a la Cort, Sa Majestat, sempre magnànima i agraïda, el va fer membre del Consejo de Indias, on treballa des de fa cinc anys i on és un dels pocs consellers que coneixen realment les Índies... Què us en sembla, Plagumà? —acabà el comte, amb una mirada plena de tendra emoció cap a la persona en qüestió.

Plagumà brandava el cap amb l'admiració que se li demanava. Per la seva banda, Joanola, un xic enretirat, com esqueia a algú el parer del qual a ningú no interessava, havia adoptat de manera definitiva un somriure una mica fix, una mica estúpid, tot pensant, si s'escau, en coses que no venien al cas, mentre que el senyor Gómez del Portal feia els gestos que convenien per fer mostra d'una exasperació que, si no era veritable, estava molt ben imitada.

—Bé, ja heu acabat, senyor comte d'Almenar? —demanà aquest senyor, quan el dit comte va haver exhaurit la llista dels seus mèrits.

—Encara n'hi hauria més si...

—De cap manera! De cap manera! —interrompé l'indiano amb decisió—. Si no m'equivoco —afegí, parant l'orella a la música que els arribava de darrere la porta tancada—, aquí al costat estan passant coses altrament agradables i profitoses!

I, sense esperar més, encapçalà, amb l'autoritat que semblava correspondre-li per drets naturals, el grup dels quatre senyors que perdien un temps preciós en xerrameques i es presentà al saló.

Tots els caps es van girar, totes les converses es van aturar, totes les boques van somriure, els balladors van perdre el compàs i a la viola se li escapà un nyigo-nyigo un xic lamentable. Res, cosa d'un moment; aviat tot tornava a la normalitat, les converses reprenien, els balladors tornaven a ballar i la viola recuperava la melodia, un

instant víctima de decaïment. Tot i tots, menys el comte de Valverdín que, portant amb gràcia per la mà la seva dama i promesa, s'acostava al senyor Gómez del Portal i li besava la seva, de mà, amb el respecte que es devia al de més edat de la família i potser, també, a les mines de Potosí.

—Vós aquí, oncle! —deia amb alegria.

—Ja ho veieu, nebot! —contestava l'altre, tan content i alegre com ell.

I agafant galantment la mà de la promesa enrojolada es posava al capdamunt dels qui dansaven l'elegant alemanya que estaven tocant.

4

La nit va transcórrer entre músiques i converses agradables, sense pes. Malgrat l'abillament poc adient, Plagumà ballà i Joanola també ballà amb la Comtessa Vídua que li havia tocat en sort. Quan, a les quatre de la matinada ben sonades, hom decidí que era hora d'anar a dormir, Plagumà havia acceptat una invitació per anar a cacera, dues per anar a sopar, i una, just per a l'endemà, per anar a dinar. Del senyor Gómez del Portal, ni més ni menys.

—Vós i jo, amic meu —li havia dit aquest home cordial—, a l'edat que tenim ja no ens calen moltes hores de son. Respectem l'etiqueta, deixem la família de la núvia que prepari en pau la cerimònia de l'endemà i veniu a dinar a casa, vós i el vostre amic. Tindrè el plaer de fer-vos conèixer algú que us interessarà.

No hi havia afegit res més, malgrat l'actitud un xic famolenca, un xic decebuda amb què els observava el comte d'Almenar. El gran portal era obert, els cavalls dels cotxes calcigaven d'impaciència. El senyor Gómez del Portal saludà cortesament les dames amb un graciós besamans i, embolcallant tots els presents dins d'un salut general i un si és no és displicent, marxà.

• •

